

Nr 126

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen om att avsätta området Padjelanta i Norrbottens län till nationalpark, m. m.; given Stockholms slott den 16 mars 1962.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

Eric Holmqvist

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att området Padjelanta jämte angränsande trakter inom Jokkmokks kommun i Norrbottens län skall avsättas till en ny nationalpark, benämnd Padjelanta nationalpark. Huvuddelen av Pårekslätten i samma kommun förordas infogad i Sareks nationalpark. Frågor om att skydda vissa andra, mindre områden ställs däremot på framtiden.

Vidare hemställs i propositionen om riksdagens medgivande att göra vissa begränsade intrång i Sareks och Stora Sjöfallets nationalparker för att önskvärda företag för vattenkraftutbyggnad skall kunna komma till stånd. Riksdagens tillstånd till mindre ingrepp i Abisko nationalpark begärs samtidigt.

Slutligen berörs i propositionen en mellan vattenfallsstyrelsen och representanter för naturskyddet träffad överenskommelse rörande vissa norrländska vattendrag.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 16 mars 1962.

N ä r v a r a n d e:

Statsministern ERLANDER, statsråden NILSSON, STRÅNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM, HERMANSSON, HOLMQVIST.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Holmqvist, fråga om att avsätta området Padjelanta i Norrbottens län till nationalpark, m. m. samt anför därvid.

I. Inledning

I skrivelse den 28 februari 1957 har *vetenskapsakademiens naturskyddskommitté, Svenska naturskyddsföreningen, Svenska turistföreningen* och *Svenska fjällklubben* hemställt om att området Padjelanta måtte avsättas till nationalpark och om att viss utvidgning måtte ske av Sareks nationalpark. Över denna hemställan har, efter remiss, yttranden avgetts av kammarkollegiet, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, vattenfallsstyrelsen, domänstyrelsen efter hörande av överjägmästaren i nedre Norrbottens distrikt samt jägmästarna i Pärälvens och Gällivare revir, kommerskollegium efter hörande av Sveriges geologiska undersökning samt bergmästarämbetet i norra distriktet och Bolidens Gruv Aktiebolag, länsstyrelsen i Norrbottens län och Svenska samernas riksförbund. Länsstyrelsen har vid sitt yttrande fogat yttranden av länets naturskyddsråd, länsarkitekten, överlantmätaren, lappfogden i Norrbottens södra distrikt, Jokkmokks och Gällivare kommuner, Jokkmokks sameförening samt landsfiskalen i Jokkmokks distrikt.

Sedan Kungl. Maj:t uppdragit åt *länsstyrelsen i Norrbottens län* att på grundval av nyssnämnda skrivelse och de däröver avgivna remissyttrandena verkställa närmare utredning, har länsstyrelsen i skrivelse den 6 maj 1961 framlagt förslag i ämnet. I anledning av dessa förslag har yttranden inkommit från kammarkollegiet, vattenfallsstyrelsen, domänstyrelsen, kommerskollegium, vetenskapsakademiens naturskyddskommitté, Svenska naturskyddsföreningen, Svenska turistföreningen, Svenska fjällklubben, kommunalnämnden i Jokkmokks kommun, representanter för Jokkmokks sameförening och Tuorpons, Jåkkokaska och Sirkas lappbyar samt Bolidens Gruv Aktiebolag.

I skrivelse den 15 september 1960 har *vattenfallsstyrelsen* hemställt om Kungl. Maj:ts tillstånd att för reglering av sjöarna Tjaktjajaure, Snjäarak, Keddek och Rittak inom Jokkmokks socken få göra det intrång i Sareks nationalpark, som blivande tillstånd enligt vattenlagen kan innebära. Över denna framställning har, efter remiss, kammarkollegiet, domänstyrelsen, länsstyrelsen i Norrbottens län, vetenskapsakademiens naturskyddskommitté och Svenska naturskyddsföreningen yttrat sig.

Övre Norrbygdens vattendomstol har med skrivelse den 22 september 1961 underställt Kungl. Maj:t frågan om nyssnämnda reglering samt därvid förordat, att Kungl. Maj:t måtte föranstalta om viss ändring av gränsen för Sareks nationalpark eller av föreskrifterna angående nationalparkens vård. Över vattendomstolens hemställan har remissyttranden avgetts av chefen för försvarsstaben, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut, kammarkollegiet, riksantikvarieämbetet, domänstyrelsen, lantbruksstyrelsen efter hörande av lantbruksnämnden i Norrbottens län, fiskeristyrelsen efter hörande av vederbörande fiskeriintendent, statens vatteninspektion, länsstyrelsen i Norrbottens län efter hörande av vederbörande lappfogde och kommuner, vetenskapsakademiens naturskyddskommitté, Svenska naturskyddsföreningen, Samfundet för hembygdsvård, Svenska samernas riksförbund, Lule älvs flottningsförening samt renbetesmarksutredningen.

Vattenfallsstyrelsen har vidare i två särskilda skrivelser den 7 januari 1961 tagit upp frågor om vattenkraftutbyggnader m. m. inom Stora Sjöfallets nationalpark. Den ena skrivelsen avser den tredje regleringen av Suorvasjöarna. I den andra skrivelsen behandlas frågan om sjön Satisjaures reglering, m. m. Över skrivelserna har yttranden avgetts av telestyrelsen, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen efter hörande av vägförvaltningen i Norrbottens län, Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut, kammarkollegiet, riksantikvarieämbetet, domänstyrelsen, fiskeristyrelsen efter hörande av fiskeriintendenten i övre norra distriktet, kommerskollegium, länsstyrelsen i Norrbottens län — efter hörande av fiskeriintendenten i övre norra distriktet, lappfogdarna i norra och södra distriktet, berörda lappar, hushållningssällskapet, naturskyddsrådet, Gällivare och Jokkmokks kommuner samt länsorganet för vattenkraftsfrågor — vetenskapsakademiens naturskyddskommitté, Svenska naturskyddsföreningen, Samfundet för hembygdsvård, Svenska samernas riksförbund ävensom Lule älvs flottningsförening.

Övre Norrbygdens vattendomstol har därefter underställt Kungl. Maj:t dels genom beslut den 7 december 1961 fråga om nyss berörda tredje reglering av Suorvasjöarna dels genom beslut den 10 februari 1962 fråga om Satisjaures reglering. Häröver har remissyttranden avgetts av samma instanser, som hörts över domstolens förut omnämnda hemställan angå-

ende Tjaktjajaures m. fl. sjöars reglering, samt beträffande tredje suorva-regleringen även av telestyrelsen.

Dessutom har *vattenfallsstyrelsen* i skrivelse den 28 september 1961 gjort framställning rörande förvaltningen av vissa vattenområden inom Stora Sjöfallets nationalpark, m. m. Över skrivelsen har domänstyrelsen avgett yttrande.

I fråga om erforderliga åtgärder för utbrytning av mark från nationalparken har *naturvårdsdelegationen* utlåtit sig genom en den 17 januari 1962 dagtecknad skrivelse.

I en den 9 december 1961 gjord framställning har *Svenska turistföreningen* anhållit om tillstånd att inom *Abisko nationalpark* anlägga en linbana samt utföra vissa mindre röjningar. Yttranden häröver har, efter remiss, avgetts av kammarkollegiet, domänstyrelsen, länsstyrelsen i Norrbottens län, vetenskapsakademiens naturskyddskommitté och Svenska naturskyddsföreningen.

I årets statsverksproposition (Bil. 8, s. 252) har chefen för kommunikationsdepartementet omnämnt en *överenskommelse mellan naturskyddet och vattenfallsstyrelsen* samt förutskickat, att överenskommelsen skulle komma att efter föredragning av chefen för jordbruksdepartementet anmälas för riksdagen. Överenskommelsen har den 9 november 1961 överlämnats till Kungl. Maj:t av förutvarande *landshövdingen Bo Hammarskjöld*. *Vattenfallsstyrelsen* har därjämte uttalat sig om överenskommelsen genom skrivelse den 13 november 1961.

Bestämmelserna om nationalparker återfinns huvudsakligen i naturskyddslagen. Enligt 2 § denna lag kan kronan tillhörig mark avsättas till nationalpark i syfte att bevara större sammanhängande område av viss landskapstyp i dess naturliga tillstånd eller i väsentligen oförändrat skick. I 3 och 4 §§ samma lag berörs föreskrifter, som erfordras för att trygga ändamålet med parken.

II. Förslagen att avsätta området Padjelanta till nationalpark och att utvidga Sareks nationalpark samt remissyttranden däröver

Padjelanta kallas området kring de båda sjöarna Virihaure och Vastenjaure, belägna mellan Sarekfjällen och norska gränsen. Områdets belägenhet framgår av en karta som torde fogas till statsrådsprotokollet i detta ärende. Berggrunden består av kalkrika, lättvittrade lågfjäll. Området har särskilt intresse på grund av dess karaktär av vildmark. Floran där anses vara den art- och individrikaste inom norra delen av vårt fjällområde. Flera såsom sällsyntheter betraktade växter ingår i floran. I faunan åter-

finns bl. a. åtskilliga arktiska djurarter. Padjelanta är jokkmokksamernas sommarland.

Sareks nationalpark öster om Padjelanta avsattes genom riksdagsbeslut år 1909. Den omfattar ca 1 900 km² och inrymmer bl. a. landets mest omfattande högfjällsområde och enda karakteristiska alpland. Tillsammans med Stora Sjöfallets nationalpark omedelbart norr därom utgör det ett stort djurreservat. Endast en ringa del av nationalparken ligger nedanför björkskogsgränsen.

1957 års framställning samt remissyttrandena däröver

Vetenskapsakademiens naturskyddskommitté, Svenska naturskyddsföreningen, Svenska turistföreningen och Svenska fjällklubben erinrade i sin gemensamma skrivelse år 1957 inledningsvis om att sakkunniga år 1907 ansett, att ett vildmarksreservat borde skapas som omfattade all mark väster om en linje från sjön Laitaures östra ände till Torne träskis östligaste del. Organisationerna framhöll, att de sakkunnigas tanke endast realiserats ofullständigt och att dessutom flera fridlysta områden utsatts för betydande ingrepp. En ny nationalpark, som omfattade Padjelanta och vissa närliggande områden, samt en särskilt angiven utvidgning av Sareks nationalpark skulle utgöra en viss ersättning för bl. a. de i samband med kraftverksutbyggnad gjorda ingreppen i Stora sjöfallets nationalpark (se kartan).

Härefter anförde organisationerna sammanfattningsvis följande.

Padjelanta utgör ett ur alla synpunkter synnerligen värdefullt komplement till Sareks nationalpark och bör snarast fridlysas. Områdets vildmarkskaraktär bör bevaras, kommersiell turistexploatering undvikas och anläggningarna i huvudsak begränsas till den glesa kedja av enkla anläggningar för övernattnings som redan nu underlättar färder i området.

Det är nödvändigt för renskötselns fortsatta bestånd i Jokkmokks socken, att Padjelanta även i framtiden förblir i möjligaste mån fredat. Samer, som tillhör lappbyar vilkas områden delvis faller inom det föreslagna reservatet, bör ej orsakas inskränkning i sina rättigheter till bete, vedfång, jakt och fiske. Beträffande jakten bör dock gängse nationalparksbestämmelser gälla beträffande björn, lo, älg och örn.

Hela sjön Sitojaure med kringliggande fjällområde samt Pårekslätten bör härjämte införlivas med Sareks nationalpark. Sitojaure är en mycket vacker sjö, vars västra del är omgiven av branta fjäll och ligger inom nationalparken. Stränderna är bevuxna med björkskog. Samer inom Sirkas' lappby har vår-, sommar- och höstvisten vid sjön. Strandskogarna används som renbete, särskilt vår och höst. En reglering skulle förstöra sjöns stränder, dränka värdefull renbetesmark och försämra samernas fiske.

Pårekslätten utgör ett av dessa fjälltraktens allra förnämligaste fågeltillhåll. I de grunda sjöarna och kanalerna och bäckarna mellan dessa uppehåller sig en för fjällen ovanligt rik koncentration av änder och vadare.

Organisationerna hemställde slutligen att statsmakterna måtte vidta åtgärder i enlighet med vad nyss sagts.

Endast några remissinstanser tillstyrkte att ett område med den utsträckning som organisationerna förordat skulle avsättas till Padjelanta nationalpark. Däribland var *domänstyrelsen, Gällivare kommun och lappfogden i Norrbottens södra distrikt. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen* hade ur de synpunkter styrelsen hade att företräda intet att anföra i ärendet.

Såsom huvudmotiv för sina avstyrkanden angav *vattenfallsstyrelsen och kammarkollegiet*, att beslut om att avsätta området i fråga till nationalpark inte borde fattas förrän spörsmålet om exploateringen av Lilla och Stora Lule älvs källflöden klarlagts. *Kommerskollegiet* ansåg, att ett bifall till förslaget skulle äventyra framtida malmprospektering. *Svenska samernas riksförbund* befarade ökad rovdjurstillgång inom området.

Länsstyrelsen i Norrbottens län förklarade sig inte kunna ta ställning till frågan förrän denna utretts närmare.

Beträffande förslaget att hänföra Sitojaure till Sareks nationalpark anförde flertalet remissorgan liknande synpunkter som i fråga om Padjelanta. Emellertid tillstyrkte *vattenfallsstyrelsen och kammarkollegiet* att Pårekslätten infogades, förstnämnda ämbetsverk dock med viss modifikation.

Länsstyrelsens utredning

På grundval av det utredningsmaterial och de synpunkter i anledning därav, som länsstyrelsen i Norrbottens län återgett i sin skrivelse i maj 1961, har länsstyrelsen föreslagit *dels* att en till Padjelantaområdet hänförlig nationalpark snarast avsätts, varvid dennas gränser fastställs med den annorlunda sträckning i förhållande till tidigare förslag, som framgår av den förut nämnda kartan, *dels* att reglemente och ordningsföreskrifter för nationalparken utformas på sådant sätt att gruvnäringens, samernas, ortsbefolkningens och turismens nuvarande rättigheter och utvecklingsmöjligheter inte inskränks genom beslutet att bilda parken *samt dels* att Pårekslätten och västspetsen av sjön Sitojaure införlivas med Sareks nationalpark.

De naturvårdssynpunkter, som länsstyrelsen anlagt på spörsmålet att avsätta *den nya nationalparken*, har sammanfattningsvis redovisats sålunda i skrivelsen.

I en på länsstyrelsens uppdrag särskilt gjord naturvetenskaplig beskrivning av den föreslagna Padjelanta nationalpark — här tagen i vidsträckt bemärkelse och inkluderande även de partier som omger egentliga Padjelanta — har de botaniska synpunkterna fått dominera. Detta sammanhänger med att Sareks nationalpark inte kan anses representativ för växtvärlden inom den norrbottniska fjällkedjan. Det är därför främst från botaniskt håll, som önskemål framställts om att till den floristiskt fattiga Sarekregionen foga den rika växtvärlden i och kring egentliga Padjelanta.

Tillsammans med Sarek bildar de varandra kompletterande delområdena inom Padjelanta ett slutet helt. Inom en förhållandevis begränsad areal ryms där i det närmaste alla de skilda naturtyper, som den norrbottniska fjällvärlden kan uppvisa. Som helhet betraktat är Padjelanta att anse som ett nyckelområde och ett naturligt förland till Sarek även ur zoologisk, kvartärgeologisk och landskapsmässig synpunkt.

Efter avgränsning av den föreslagna nationalparkens sydöstra del längs en linje Kasakjaurats—Kallojåkk—Skalo—Kartejåkk—skogsgränsen längs Tarradalens östsida—Sarek talar starka naturvetenskapliga skäl för att det kvarvarande området ges nationalparksskydd. En jämförande granskning av övriga skyddsvärda eller redan skyddade områden visar att intet av dessa områden kan mäta sig med Padjelanta i fråga om naturvetenskaplig representativitet och frihet från kulturpåverkan eller teknisk förstörelse.

Vad angår vattenkraften inom Padjelanta har länsstyrelsen förklarat, att den bestämt motsätter sig en reglering av sjöarna i området. Realiserandet av ett sådant projekt skulle direkt och indirekt innebära, att ca 25 km² oersättligt renbetesland överdäms, att ett för den naturvetenskapliga forskningen och speciellt för växtgeografien omistligt nyckelområde definitivt förloras och att ett ännu orört fritidsområde, som landskapsmässigt saknar motsvarighet i Europa, förstörs.

Vid utarbetandet av sitt förslag till gränser för den nya nationalparken har länsstyrelsen funnit att den för gruvnäringen troligen mest betydelsefulla, södra delen av det område, som år 1957 föreslagits utgöra nationalparken, bör falla utanför denna. Detta är enligt länsstyrelsen så mycket mera motiverat som trakten i fråga — frånsett den som reservat redan fredade Tjuoltadalen — torde få anses ha avsevärt mindre naturskyddsvärde än övriga delar av Padjelanta.

Även om sannolikheten för att finna brytvärda malmförekomster torde vara störst inom det undantagna södra området, kan dock möjligheten att göra nya malm- och mineralfynd inom den av länsstyrelsen föreslagna nationalparken inte uteslutas. Intresset knyts närmast till bergartskomplexet mellan och kring sjöarna Råvejaure, Virihaure och Vastenjaure i Padjelantaparkens centrum samt till fjällpartiet norr om Ruotevare statsgruvefält. För att fortsatt prospekteringsverksamhet inom dessa områden skall tryggas bör, har länsstyrelsen ansett, på förhand skapas garantier för att eventuella fynd också får exploateras av upptäckaren. Exploatering är enligt nationalparkslagens rambestämmelser inte möjlig utan Kungl. Maj:ts tillstånd för varje särskilt fall.

I den tidigare framställningen om att avsätta Padjelanta såsom nationalpark ifrågasattes om inte prospekteringsverksamheten inom parken helt borde förbehållas Sveriges geologiska undersökning. En sådan diskriminering av prospekteringsverksamhet i privat regi har länsstyrelsen inte varit beredd förorda. Länsstyrelsen, som erinrat om att Bolidenbolaget

nedlagt stora kostnader på malmletning inom området, har därför föreslagit att sådana bestämmelser intas i reglementet för Padjelanta nationalpark, att prospekteringsmöjligheter med rätt för stat, bolag och enskilda till inmutning och tillgodogörande av påträffade malmer och mineral inom hela nationalparken säkerställs i samma omfattning som hittills. Områdets belägenhet, bristen på vägar och storleken av de kostnader, som allmänt sett är förknippade med prospektering och malmundersökning, utgör enligt länsstyrelsens mening i och för sig viss garanti mot missbruk av rätten till fri malmletning inom parkens gränser. Länsstyrelsen har dock även förordat att reglementet utformas så att onödig skadegörelse på naturen förhindras.

Om Padjelanta avsätts såsom nationalpark skulle detta, har länsstyrelsen framhållit, bli till stor fördel för re n n ä r i n g e n.

Beträffande j a k t o c h f i s k e inom nationalparken har länsstyrelsen bl. a. anfört följande.

Länsstyrelsen har förståelse för de farhågor Svenska samernas riksförbund hyser för ökad rovdjurstillgång, men anser att tillfredsställande garantier mot okontrollerad ökning av rovdjursstammen kan erhållas genom att domänstyrelsen lämnas möjlighet att medge licensjakt på björn och lo samt — till andra personer än samer — även på varg och järv. Domänstyrelsen bör likaledes få möjlighet att, i den utsträckning styrelsen prövar skäligt efter att ha hört lappväsendet, till ortsbefolkningen — liksom givetvis även till samerna — meddela mera permanenta eller yrkesmässiga jakt- och fiskeupplåtelser samt till allmänheten tillhandahålla tillfälliga sportfiskekort för sjöarna och vattendragen inom nationalparken.

I fråga om t u r i s m e n inom Padjelanta nationalpark hade i 1957 års framställning gjorts uttalande av innebörd att i stort sett inga andra turistanläggningar borde få förekomma än den mycket glesa kedja av primitiva övernattningsplatser, som redan nu finns inom området. Länsstyrelsen har däremot följande principiella uppfattning i ämnet.

Ur allmän synpunkt bör huvuduppgiften för ett nationalparkskomplex av här föreslagen omfattning vara att möjliggöra upplevelsen av orörd ödemark för så många härav intresserade människor som möjligt. Denna huvuduppgift, som rätteligen borde gälla även Sareks och Stora Sjöfallets nationalparker, kan endast lösas, om besökandeströmmen kanaliseras till för gemene man särskilt intressanta, vackra och monumentala områden genom att någorlunda »bekväma» leder utbyggs och markeras samt väl utbyggda övernattningsplatser anordnas.

Länsstyrelsen har förutsatt, att utbyggnaden av turistanläggningar i Padjelanta i framtiden, liksom hittills, huvudsakligen sker i Svenska turistföreningens regi och efter domänstyrelsens godkännande i varje särskilt fall, varvid lappväsendets yttrande först inhämtats. Härigenom bör enligt länsstyrelsens mening fullt betryggande garantier kunna skapas mot att Padjelanta förlorar sin vildmarkskaraktär genom kommersiell turistexploatering.

I detta sammanhang har länsstyrelsen behandlat frågan om flygning inom nationalparken och därvid anfört, att antalet besökare av Padjelanta kommer att förbli ringa och parken sålunda förfela sitt turistiska huvudsyfte om landningsförbud för flygplan meddelas såsom skett för övriga nationalparker. Länsstyrelsen har föreslagit att reglementet för den nya nationalparken utformas så att fortsatt reguljär flygtrafik inom området medges och att tillstånd för landning med privatägda flygplan kan lämnas efter framställning för varje särskilt fall. Av rent praktiska skäl har generellt flygtillstånd förordats för lappväsendet och samerna liksom även för polis, ambulans och militär, i det senare fallet med undantag för skjutövningar och bombfällning. En på dessa villkor upplåten, kontrollerad flygtrafik har länsstyrelsen funnit kunna gagna såväl samernas som turismens och det allmännas anspråk på att få utnyttja Padjelantaparken.

Länsstyrelsen har framhållit, att om Padjelanta görs tillgängligt för ett successivt växande antal besökande, det givetvis krävs att övervakningen av området intensifieras i motsvarande grad.

Beträffande inkomsterna från den nya nationalparken har förordats, att dessa i sin helhet tillförs statens lappfond.

Sitt förslag om att *införliva Pärekslätten med Sareks nationalpark* har länsstyrelsen motiverat med att slätten har stort värde såsom rik fågellokal och har säregen landskapstyp samt med att kompensation erfordras för de ingrepp för vattenkraftexploatering som gjorts eller väntas.

I fråga om den av organisationerna föreslagna *utvidgningen av Sareks nationalpark vid Sitojaure* har länsstyrelsen funnit att varken sjöns östra del eller fjällområdena norr och söder om sjön representerar sådana naturtyper eller innehåller sådana andra värden, som motiverar ett införlivande med nationalparken. Sjöns västra ände är däremot enligt länsstyrelsens uppfattning såväl landskapsmässigt som naturvetenskapligt att betrakta såsom i hög grad skyddsvärd. Länsstyrelsen har sålunda föreslagit, att detta område läggs till Sareks nationalpark.

Remissyttrandena över länsstyrelsens förslag

I övervägande flertalet utlåtanden över länsstyrelsens utredning stöds tanken på att avsätta *en ny nationalpark* som innefattar Padjelanta. *Vattenfallsstyrelsen, kammarkollegiet och kommerskollegium* vill nu inte motsätta sig att nationalparken kommer till stånd. *Vattenfallsstyrelsen* avstyrker dock, att ett område kring sjön Råvejaure, vilket länsstyrelsen tagit med i sitt förslag, skall ingå i parken. *Svenska samernas riksförbund* framhåller, att rensamerna bör få vissa garantier för sin näring, innan nationalparken förverkligas. *Samernas landsmöte år 1962* har ställt sig avvisande till national-

parksbildningen. Om den sker bör enligt landsmötet inga andra bestämmelser än sådana som avser skydd mot vattenregleringar meddelas. Samerna bör erhålla medbestämmanderätt vid utformningen och handhavandet av föreskrifter för nationalparken, därest den skulle komma till stånd. *Jokkmokks kommun* ävensom *representanter för Tuorpons, Jäkkokaska och Sirkas lappbyar* samt *Jokkmokks sameförening* avstyrker bestämt att den föreslagna nationalparken bildas.

Domänstyrelsen framhåller, att de många spörsmål som hänför sig till nationalparkens utnyttjande för skilda syften bör upptas till behandling i samband med det förslag till reglemente, som styrelsen har att underställa Kungl. Maj:t om Padjelantaområdet avsätts till nationalpark.

Sitt avstyrkande av att området kring Råvejaure skall ingå i nationalparken motiverar *vattenfallsstyrelsen* med hänsynen till **v a t t e n k r a f t e n**. Ämbetsverket anför härvid i huvudsak följande.

Vattenfallsstyrelsen har i sin utbyggnadsplanering för Stora Lule älv sökt beakta intresset av ett stort sammanhängande vildmarksreservat från Sarek in mot norska gränsen och av detta skäl inte i denna planering medtagit Virihaurebäckenet. En ytterligare utvidgning av reservatet till att omfatta även Vastenjaure-Vuojatområdet har det däremot för vattenfallsstyrelsen ställt sig svårare att medge. Därmed skulle en årsproduktion på 900 miljoner kWh gå förlorad och därtill värdefulla möjligheter till flerårsreglering. Det planerade regleringsmagasinets energilagring förmåga är mer än sex gånger så stor som Vänermagasinets och motsvarar mer än en sjättedel av landets nuvarande årliga elkraftproduktion. Magasin av sådan betydelse lär inte kunna anordnas på annat håll i landet. Enhetskostnaden för energiproduktionen blir också mycket låg.

Emellertid har vattenfallsstyrelsen under förhandlingar med naturvårdsdelegationen funnit sig med hänsyn till härigenom i andra avseenden kunna fördelar böra revidera sitt ställningstagande. Vattenfallsstyrelsen vill nu ej motsätta sig, att också Vastenjaure-Vuojatområdet får ingå i en blivande Padjelanta nationalpark. En sådan justering av föreslagna gränser bör emellertid enligt vattenfallsstyrelsens mening ske, att Råvejaure-Kartejäkks vattensystem utgår ur förslaget.

Länsstyrelsens förslag i vad det rör **g r u v n ä r i n g e n** och frågan om hur nationalparkens gränser bör dras med hänsyn härtill, godtas i allt väsentligt av *kommerskollegium* och *Bolidens Gruv Aktiebolag*.

De övriga remissinstanser, som berört gruvnäringens intressen, gör invändningar mot länsstyrelsens förslag i detta hänseende. *Domänstyrelsen* uttalar sig bl. a. sålunda i ämnet.

Gruvdrift — även i mindre skala — medför ett så allvarligt intrång i en nationalpark av vildmarkskaraktär, att en sådan rörelse ej kan förenas med fridlysningen. Å andra sidan kan så omfattande malmförekomster upptäckas efter bearbetning av befintliga inmutningar eller efter nya sådana att fridlysningen bör få vika för exploateringen. Detta bör emellertid enligt styrelsens mening ej i och för sig föranleda att områden undantas från nationalparken. Det har i debatten om vattenregleringarna gjorts gällande, att in-

grepp i nationalparkerna under inga förhållanden borde få ske. Domänstyrelsen vill ansluta sig till en mera modifierad uppfattning, som innebär att, då fråga uppstår om ett ingrepp i nationalpark vilket för näringslivet kan bli utomordentligt betydelsefullt, Kungl. Majt och riksdagen bör pröva frågan i en aktuell, jämförande värdebedömning.

Ehuru domänstyrelsen anser rimligt, att man ej avstår från prospektering på nationalpark, kan styrelsen å andra sidan ej ansluta sig till den av länsstyrelsen framförda tanken att genom dispens från gällande gruvlag låta all malmletning och inmutning på nationalparken bli fri. De undersökningar och provbrytningar, som följer efter inmutning, är nämligen ägnade att starkt förfula eller förta vildmarkskaraktären. Att Sveriges geologiska undersökning bör bedriva prospektering bör vara självfallet. Vad som därutöver skulle kunna övervägas är enligt styrelsens mening att låta Bolidens Aktiebolag bedriva prospektering inom nationalparken, därest detta kan anses vara av stort intresse ur allmän synpunkt och för bolaget. Denna rätt synes emellertid böra begränsas till de delar av den ursprungligen föreslagna nationalparken, som enligt länsstyrelsens förslag undantagits från fridlysningen.

Även *kammarkollegiet*, *Svenska fjällklubben* och *Svenska naturskyddsföreningen* avstyrker länsstyrelsens förslag att generellt tillstånd lämnas till gruvbrytning inom nationalparken. Naturskyddsföreningen anser, att om något gruvbolag redan lagt ned avsevärda kostnader på förberedande arbeten det bör kunna övervägas att sådant bolag erhåller tillstånd att fullfölja vissa undersökningar. Sedan skulle det enligt föreningens mening få ankomma på Kungl. Maj:t och riksdagen att avgöra, om brytning av malm får ske. Kammarkollegiet anmärker, att dispens enligt 5 § 2 gruvlagen inte lär kunna meddelas i fall, då verksamheten skulle komma i strid med bestämmelserna i 2 § naturskyddslagen.

Vad i övrigt gäller nationalparkens gränser motsätter sig *Svenska naturskyddsföreningen* och *Svenska fjällklubben* att parken i söder avgränsas så snävt i förhållande till det ursprungliga förslaget som länsstyrelsen förordat. Naturskyddsföreningen och *domänstyrelsen* finner inte, att något absolut hinder föreligger att i nationalparken inta Ruotevare statsgruvefält. En utbrytning anses i stället böra ske, när ett nyttiggörande av fyndigheten bedöms önskvärt. Om länsstyrelsens begränsning dock godtas av Kungl. Maj:t, hemställer naturskyddsföreningen, att *Tjuoltadalen* under alla förhållanden *tillförs Sareks nationalpark*. Dalen har redan avsatts av domänstyrelsen som s. k. domänreservat. Detta har närmast motiverats av områdets säregna och vetenskapligt värdefulla fjällbjörkurskog. Reservatet är ca 1 500 ha stort, beläget mellan fjället Tjuolta och Kamajäkk, och innefattar Sveriges, troligen Europas största helt intakta björkurskog. Området är också känt för att hysa en god björnstam. Speciellt områdets djurliv torde enligt naturskyddsföreningen få ett bättre skydd, om området *tillförs nationalparken*. För att få en naturlig gräns till Sarekparken finner föreningen att malmförekomsten vid Vallats, som lär vara av mindre omfattning än själva Ruotevare, bör föras till nationalparken. Liknande synpunkter angäen-

de Tjuoltadalen anføres av Svenska fjällklubben. Fjällklubben anser därtill, att sjön *Vaimok*, som bland alla sjöar i Sverige torde ha det klaraste vattnet, om möjligt bör få *ingå i Padjelanta nationalpark*.

Kammarkollegiet framhåller, att även de södra delarna av det ursprungligen föreslagna området för nationalparken bör bedömas som i hög grad skyddsvärda. Kollegiet vill emellertid inte motsätta sig att dessa utsluts, om det med viss sannolikhet kan antas att gruvbrytning inom områdena kommer att upptas.

Länsstyrelsens förslag rörande jakt och fiske inom den föreslagna Padjelanta nationalpark lämnas i allmänhet utan erinran.

Svenska samernas riksförbund och representanterna för samerna i Jokkmokks kommun anser, att samernas rättigheter att hålla alla slags rovdjur inom nationalparken under sträng kontroll bör garanteras för all framtid. De anser vidare, att rätt bör återinföras för rensamerna att fälla älg inom nationalparkerna. *Kammarkollegiet* förutsätter å andra sidan, att licensjakt efter björn och lo tillåts komma i fråga endast om beståndet av dessa djur företer onormal eller besvärande ökning. Beträffande samernas rättigheter till fiske och jakt inom området anføres i huvudsak följande av *Svenska naturskyddsföreningen*.

I fråga om samernas rättigheter att fiska för eget behov kan nationalparksbildningen lagligen ej medföra någon inskränkning. Föreningen har inte heller något att erinra mot att samerna även framdeles får fiska inom Padjelantaområdet för avsalu och sända fångsten med flyg. Om Kungl. Maj:t medger detta kan alltså fastslås, att tillkomsten av nationalparken inte har några negativa följder för samerna vad gäller fisket.

Älgstammen inom Padjelantaområdet torde vara utomordentligt svag. Ur köttjaktssynpunkt torde älgen alltså knappast spela någon nämnvärd roll för samerna.

Förvandlas Padjelantaområdet till nationalpark sätts den allmänna jakttiden för björn och lo ur kraft. Föreningen finner inte skäl till erinran mot licensförfarande i enlighet med länsstyrelsens förslag eller mot rätt att vid behov nyttja lejda jägare. Detta torde vara motiverat av områdets betydelse för rennäringen. Padjelantaområdet kan inte heller rubriceras som något typiskt björnland. Lodjuret torde ej finnas annat än sporadiskt inom området. Den i 17 § 1 mom. tredje stycket jaktstadgan reglerade speciella nödvärnsjakten efter björn och lo gäller inte inom nationalpark. Denna nödvärnsrätt torde av samerna tillmätas stort värde. Enligt allmänna rättsregler har man dock städse rätt till nödvärn. Med hänsyn till Padjelantaområdets stora värde för renskötseln och då de vetenskapliga skyddsvärdena i området i främsta rummet är av botanisk och landskaplig art är föreningen av den uppfattningen att nödvärnsrätten bör kunna gälla inom Padjelanta nationalparksområde. Någon ändring av bestämmelserna för övriga nationalparker är föreningen däremot ej beredd att biträda.

Den av länsstyrelsen angivna ortsbefolkning, till vilken domänstyrelsen skall kunna meddela mera permanenta eller yrkesmässiga jakt- och fiskeupplåtelser, bör enligt *Svenska fjällklubben* definieras som sådana personer,

som redan nu har jakt- eller fiskerätt inom området eller kan styrka, att jakten eller fisket för dem utgör en betydelsefull näring. Liknande uppfattningar framförs av *kammarkollegiet* samt, beträffande jakten, av *Svenska naturskyddsföreningen*. Kammarkollegiet förutsätter att upplåtelse av nämnt slag ävensom upplåtelse av sportfiske skall ske i samråd med företrädare för lappväsendet.

Till den uppfattning om turismen inom den nya nationalparken, som länsstyrelsen anfört, ansluter sig *domänstyrelsen* och *Svenska naturskyddsföreningen* i allt väsentligt.

Kammarkollegiet erinrar i förevarande hänseende om att nationalparkerna har ett dubbelt syfte. Samtidigt som de tjäna till att i en samlad landskapsbild bevara svensk natur av vetenskapligt och estetiskt värde, utgör de vidsträckt strövområden, dit folk från alla delar av landet söker sig för vila och rekreation. Den dubbla karaktären är enligt kollegiet särskilt markant beträffande Padjelanta med hänsyn till områdets allmänna beskaffenhet. Åtgärder för att göra området mera tillgängligt för fjällvandrare får enligt kollegiets mening i detta fall anses ligga i linje med ändamålet med nationalparken. Å andra sidan är det lika viktigt att områdets karaktär av ostörd vildmark bevaras. Campingläger av numera vanlig typ bör självfallet inte få förekomma. Det synes kollegiet att en »kanaliserad» turisttrafik bör eftersträvas i huvudsaklig överensstämmelse med de av länsstyrelsen uppdragna riktlinjerna.

Svenska turistföreningen delar länsstyrelsens uppfattning, att nationalparkens turistiska huvudsyfte bör vara »att förmedla upplevelsen av orörd natur till så många därav intresserade som möjligt». Det främsta värdet för besökarna i detta område ligger enligt turistföreningens mening i den utpräglade karaktären av vidsträckt vildmark. Därav följer, att särskilda anordningar för turismen måste göras på sådant sätt att natur och landskap skyddas så långt det är möjligt.

Turistföreningen erinrar om att i de inre delarna av Sarek råder den största restriktivitet i fråga om turistfrämjande åtgärder. Inom Padjelantaområdet däremot kan det visa sig behövt med ett visst — om också relativt glest — nät av anläggningar. Föreningen anser det önskvärt att möjligheterna ökas för turisterna att snabbt komma till Sarek-Padjelanta-områdets gränzoner. Turistföreningen är för sin del beredd att i samråd med berörda myndigheter planera och genomföra behövlige åtgärder liksom också att med det praktiska och ekonomiska stöd, som kan erhållas från olika håll, uppföra de turistanläggningar, som kan finnas nödvändiga.

Svenska fjällklubben framhåller, att den helst skulle se, att inga mera omfattande turistanläggningar utfördes utöver den led, som redan finns från Kvikkjokk genom Tarradalen och förbi sjöarna Virihaure och Vastenjaure till Vaisaluokta. Väsentligt för att bibehålla Padjelantas vildmarks-karaktär är enligt klubben, att inga landsvägar får dras fram inom natio-

nationalparken och att turistföreningen inte genom olämpliga direktiv känner sig tvingad att forcera utbyggnaden av turistanläggningar.

Vad gäller flygning inom den föreslagna nationalparken framhålls i ett par remissyttranden, att något förbud mot överflygning av nationalparker f. n. inte gäller. Beträffande landning av flygplan i Padjelanta anför *kammarkollegiet* följande.

Anledning att ge militären generellt landningstillstånd i Padjelanta under fredstid torde inte föreligga. Generellt landningstillstånd för samerna skulle vidare kunna få inte önskvärda följder, exempelvis att samerna etablerade turistflyg inom området. Å andra sidan synes även viss annan flygning än sådan som direkt sammanhänger med samernas flyttningar böra tillåtas, exempelvis flyg för avsättning av fisk och produkter från renskötseln.

Reguljär flygtrafik regleras genom 7 kap. luftfartslagen, som förutsätter särskilt tillstånd av Kungl. Maj:t. Frågan torde sålunda inte kunna lösas genom en generell föreskrift i reglementet för nationalparken. Kollegiet anser emellertid att stadgandet i 7 kap. 2 § luftfartslagen ej bör utgöra hinder för Kungl. Majt att lämna tillstånd till reguljär flygtrafik till plats inom nationalparken. Mer än en landningsplats för detta flyg synes dock knappast böra komma i fråga.

För att kunna hålla nödig uppsikt över flygverksamheten, bortsett från den reguljära flygtrafiken, synes det kollegiet lämpligast att i reglementet stadgas generellt landningsförbud utom då det gäller polis-, sjukvårds- eller räddningsärenden, varvid förutsätts att undantag från förbudet skall kunna meddelas av domänstyrelsen för samernas flyg och flygning i övrigt i den mån det låter sig förenas med det syfte för vilket nationalparken avsatts.

Inkomster från nationalparken bör enligt *kammarkollegiet* särredovisas för statens lappfonds räkning.

Domänstyrelsen erinrar om att intäkter från nationalpark enligt bestämmelserna i § 5 tillämpningskungörelsen till naturskyddslagen bör tillföras nationalparkens kassa och användas till att bestrida kostnader för parken. Så har hittills alltid skett vid avsättandet av nationalpark utan att lappfonden beretts ersättning för därigenom förlorade inkomster. Om lappfondens ekonomiska ställning nu inte medger den reducering som en tillämpning av hittillsvarande praxis skulle medföra, är styrelsen beredd att tillstyrka länsstyrelsens förslag om att föra inkomsterna från nationalparken till lappfonden under den uttryckliga förutsättningen att domänfonden erhåller full kompensation över riksstaten.

Mot länsstyrelsens förslag om *viss utvidgning av Sareks nationalpark* framförs erinringar å ena sidan av *vattenfallsstyrelsen* i inskränkande syfte samt å andra sidan av *Svenska naturskyddsföreningen* och *Svenska fjällklubben* med anspråk på ytterligare utvidgning.

Vattenfallsstyrelsen anför för sin del bl. a.

Södra gränsen för Pårekområdet bör justeras på sådant sätt, att en tilltänkt överledning av Kamajåkk till Blackälven ej kommer att medföra intrång i Sareks nationalpark. I sammanhanget bör lämpligen också en sådan juste-

ring ske av befintliga gränser för denna nationalpark, som betingas av Kamajäkks överledning till Blackälven. Gränsen bör vid Njåtsosjäkk vid inloppet av den från väster kommande Matirjäkk ligga på en nivå, som är 100 m högre än vattenyttnivån vid Njåtsosjäkk. Det område, som härigenom skulle brytas ut ur Sareks nationalpark, omfattar 2 km².

Föreslagen utvidgning av Sareks nationalpark inom Sitojaureområdet måste vattenfallsstyrelsen motsätta sig med hänsyn till föreliggande möjlighet till utbyggnader inom området för en kraftproduktion av ca 250 miljoner kWh/år. Nationalparksgränsen vid Sitojaures norra ände borde i stället flyttas från vattenområdet upp på land till en nivå på 15 m höjd över sjöns medelvattenyta, vilket innebär, att Sareks landområde minskas med 3 km².

Vattenfallsstyrelsen vill betona, att förslagen om justering i vissa hänseenden av gränserna för Sareks nationalpark inte framförts i syfte att åstadkomma något som helst ställningstagande från statsmakternas sida till nämnda utbyggnads- eller regleringsprojekt. Intet av dessa är f. n. aktuellt och — efter vad nu överenskommits med naturvårdsdelegationen — i fråga om bl. a. Kamajäck och Tarraälven kommer en aktualisering inte att ske inom en tioårsperiod. Det kan dock vara välbetänkt att inför de betydande nationalparksutvidgningar, varom nu är fråga, också beakta möjligheten av vissa måttliga begränsningar av Sarekområdet, vilket skulle underlätta den formella behandlingen av i framtiden eventuellt ifrågakommande projekt som berör Sarekområdet.

Svenska naturskyddsföreningen och Svenska fjällklubben betonar önskvärdheten av att Sitojaure bereds skydd mot reglering för vattenkraftändamål.

III. Framställning angående visst intrång i Sareks nationalpark samt remissyttranden däröver

Vid östra sidan av Sareks nationalpark och delvis inom denna ligger sjöarna Sitojaure, Rittak och Keddek. De två sistnämnda är genom Taurejuätno förbundna med sjön Sjabtjakjaure högre upp samt sjöarna Snjäarak och Tjaktjajaure längre ned i vattendraget. Alla sjöarna tillhör Blackälvens och därmed Lilla Lule älvs vattensystem.

Vattenfallsstyrelsens ansökning i september 1960 om tillstånd att reglera Tjaktjajaure, Snjäarak, Keddek och Rittak har behandlats av *Övre Norrbyggens vattendomstol*. På grund av beslut, som Kungl. Maj:t meddelat med stöd av 4 kap. 13 § vattenlagen, har vattendomstolen överlämnat målet till Kungl. Maj:ts prövning. Av domstolens utlåtande framgår, att regleringsföretaget kommer att överdämma omkring 420 ha av nationalparken. Domstolen förordar att Kungl. Maj:t måtte dels förklara, att hinder i de hänseenden som anges i 4 kap. 13 § vattenlagen inte möter mot företaget, dels föranstalta om sådan ändring av gränsen för Sareks nationalpark, att det dämningsspåverkade området utesluts från parken, eller av föreskrifterna angående parkens vård, att de med hänsyn till företaget erforderliga naturvårdande åtgärderna får ske inom nämnda område.

Regleringsföretaget avser rätt att med hjälp av en vid berget Seitevare åtta km uppströms Blackälvens sammanflöde med Lilla Lule älv uppförd damm dämna upp vattenståndet på regleringssträckan samt verkställa av-sänkning vid dammen. För sjöarnas del innebär detta tidvis av-sänkning till de naturliga trösklarna. Vid högsta dämning höjs vattenståndet vid dammen omkring 90 m, i Tjaktjajaure omkring 34 m och i Rittak omkring 2 m över medelvattenytan. Regleringsrätten, som är avsedd att utnyttjas såsom års- och flerårsreglering, innebär ett bruttoregleringsmagasin av omkring 1 650 Mm³.

Vattendomstolen har funnit att hinder mot regleringsföretaget inte möter enligt bestämmelserna i 2 kap. 3 § första stycket vattenlagen. Vad angår företagets tillåtlighet jämlikt 2 kap. 3 § andra stycket, 11 § och 12 § första stycket vattenlagen har vattendomstolen tagit upp till bedömning vissa skadeverkningar, som omfattas av dessa lagrum. Domstolen har uttalat, att man har att räkna med avsevärd skada på fisket på regleringssträckan och på älvsträckan nedströms. Det kan emellertid inte anses, att fiskerinäring av större betydelse lider väsentligt förfång genom företaget. Beträffande renskötsel har domstolen utgått från att långtgående skadeförebyggande åtgärder kommer att vidtas till denna närings skydd. Enligt domstolens mening kan skadan därigenom begränsas till sådan omfattning, att den inte kommer att föranleda företagets otillåtlighet. Angående företagets verkningar ur natur-skyddssynpunkt har domstolen anfört bl. a. följande.

Vattendomstolen kan inte finna den omständigheten, att företaget genom dämningen inkräktar på nationalparken, redan i och för sig utgöra ett hinder mot detsamma. Spörsmålet, huruvida företaget bör få komma till stånd med hänsyn till dess inverkan på det med nationalparken avsedda syftet, skall enligt domstolens mening lösas enligt vattenlagens bestämmelser, varvid förnärmandet av detta syfte särskilt beaktas.

Främst med hänsyn till företagets verkningar inom nationalparken har vattendomstolen vid syn medelst överflygning sökt skaffa sig ett helhetsintryck av företagets inverkan från naturskyddssynpunkt. På grund av vad vid synen iakttagits och av utredningen i övrigt i målet är vattendomstolen av den mening, att denna inverkan — bedömd utan avseende på den särskilda betydelse som kan vara förenad med den genom sambandet med nationalparken — inte kan innebära hinder mot företaget.

Huruvida värderingen kan bli en annan då avseende fästs vid att skadan delvis träffar också nationalparken bör avgöras utifrån det med nationalparken förbundna syftet. Vattendomstolen vill då uttala, att den inte finner den direkta skadan inom nationalparken, som drabbar dess barrskogsområde, så avsevärd, att den kan anses föranleda hinder mot företaget jämlikt 2 kap. 12 § vattenlagen. Ej heller finner domstolen hänsyn till nationalparken föranleda hinder mot företaget i annat av vattenlagen omfattat hänseende.

Vad åter gäller det inom nationalparken erforderliga arbetet för markstädning synes detta komma i strid med bestämmelserna i naturskyddslagen med därtill hörande övergångsbestämmelser. För ett lagligt genomförande av företaget torde därför fordras antingen sådan ändring av gränserna för natio-

nalparken, att det dämningsspåverkade området utesluts från parken, eller också sådan ändring av föreskrifterna för parkens vård, att de erforderliga landskapsvårdande åtgärderna möjliggörs. Då vattendomstolen är av den mening, att företaget bör få genomföras, vill domstolen föreslå att den nyss berörda ändringen av gränserna för parken eller av föreskrifterna angående parkens vård beslutas.

I remissyttrandena med anledning av vattendomstolens hemställan bestrids inte, att reglering av Tjaktjajaure ur kraftsynpunkt är en angelägen uppgift. Enligt *kammarkollegiet* torde ingen tvekan råda därom, att huvuddelen av det sjöregleringsmagasin, som är önskvärt för Letsi kraftstation, kan med större fördel skapas inom Blackälvens vattensystem än annorstädes. Kollegiet framhåller, att det regleringsföretag, vartill tillstånd nu begärts, är ett ur ekonomisk synpunkt mycket fördelaktigt projekt.

Svenska naturskyddsföreningen anser, att företaget strider mot 2 kap. 3 § andra stycket vattenlagen, att tillstånd sålunda fordras av Kungl. Maj:ts samt att dessutom reglering som ingriper i nationalparken ej lagligen kan ske utan att beslutet om avsättandet till parken ändras under riksdagens medverkan.

Liknande mening uttalas av *domänstyrelsen*, *kammarkollegiet* och *vetenskapsakademiens naturskyddskommitté*.

I fråga om dämningshöjden vidhåller åtskilliga myndigheter och organisationer förut i målet hävdad uppfattning att en begränsning bör ske. I samband härmed betonas angelägenheten av skydd för sjöarna Sitojaure och Sjabtjakjaure.

Vetenskapsakademiens naturskyddskommitté erinrar om tidigare uttalande av kommittén. Den anförde i detta, att den nedre zon av nationalparkens fjällbarrskogsregion, som skulle komma att överdämmas, är ett urskogsområde med tall-, gran- och björkskog, hedar, myrar och tjärnar. Förlusten av detta urskogsområde kunde enligt kommittén inte ersättas av den helt annorlunda utbildade övre zon av fjällbarrskogsregionen med helt annan topografi, mark och vegetation som finns på den brantare sluttningen ovanför dämningazonen mellan Keddek och Rittak och som på grund av den starka lutningen blott omfattar en tämligen smal remsa. I fråga om sjön Rittak anförde kommittén, att den begärda dämningen till strax över högvattengränsen enligt all hittills vunnen erfarenhet i allt väsentligt skulle förinta sjöns rika och märkliga vegetation såväl av plankton som på bottnen och stranden. Om den begärda regleringen genomförs i full utsträckning, synes detta, uttalar nu kommittén, vara ett starkt skäl för att genomföra den av länsstyrelsen aktualiserade utvidgningen av Sareks nationalpark med bl. a. Pårekslätten. Denna utvidgning skulle innebära att i nationalparken inneslutes även en del av Sjabtjakjaure, vilken visat sig erinra om Rittak i vissa av de drag som gör denna sjö så värdefull ur naturskyddssynpunkt. Även vissa barrskogar nära Sjabtjakjaure skulle därigenom komma att

ge nationalparken en värdefull kompensation för de genom regleringen förstörda barrurskogarna.

Svenska naturskyddsföreningen framhåller i förevarande hänseende bl. a. följande.

Rittakdalen har flacka stränder och en serpentinbildande dalgång och denna är vackert synlig från höjderna däromkring, varför en måttlig sänkning av magasinets övre gräns räddar betydande arealer och värden. Föreningen kan därför ej frånfalla önskemålet om sådan modifikation av det stora magasinet att sjön Rittak räddas. Genom en dylik modifikation skulle mycket vara vunnet ur vetenskaplig och allmän naturvårdssynpunkt liksom för samerna. Magasinet och kraftstationen innebär ändock utomordentligt beklagliga förluster av första rangens naturvärden.

Föreningen erinrar även om att frågan om Tjaktjajauremagasinets storlek sammanhänger med sjön Sitojaures eventuella utnyttjande för kraftproduktion. Föreningen hävdar, att Sitojaure måste få ett ovillkorligt skydd med hänsyn till samer, turism och dess naturvärden i övrigt, samt anser, att man ej kan undgå att redan nu sätta de olika frågorna inom nederbördsområdet i samband med varandra.

Enligt *kammarkollegiets* mening talar starka skäl, hänförliga till naturskyddets, fiskets och renskötselns förhållanden, för att dämningen begränsas till + 473 m i stället för av vattenfallsstyrelsen angivna + 477 m. Tillstånd till dämning till sistnämnda höjd kan enligt kollegiets förmenande likväl komma i fråga om detta hårda ingrepp balanseras med att statsmakterna nu beslutar att sjön Sitojaure inte vidare skall behandlas såsom tänkbart exploateringsobjekt. Då kollegiet förordar sistnämnda avvägning mellan vattenkraftintresset och motstående intressen, fäster kollegiet stor vikt vid det förhållandet att även reglering av Sitojaure skulle medföra intrång på Sareks nationalpark. Skulle statsmakterna inte anse sig böra genom ett såsom slutligt avsett avgörande bereda dylikt skydd åt Sitojaure — vilket sjöfallet ej behöver ske i den formen att sjön införlivas med Sareks nationalpark — hemställer kollegiet, att tillståndet till reglering av Tjaktjajaure begränsas till höjden + 473 m.

Vattenfallsstyrelsen finner inte tillräckliga skäl för en sänkning av den av domstolen förordade dämningen. I vart fall är dessa skäl enligt styrelsen inte av den styrka, att de påkallar ett vidare ställningstagande i fråga om Sitojaure än det som kommit till uttryck i naturvårdsöverenskommelsen, nämligen ett uppskov till efter år 1970.

IV. Framställningar angående vissa intrång i Stora Sjöfallets nationalpark samt remissyttranden däröver

Stora Sjöfallets nationalpark avsattes samtidigt med Sareks nationalpark genom riksdagsbeslut år 1909 i syfte att bevara ett högnordiskt fjällandskap i dess naturliga tillstånd. Den är belägen kring Stora Lule älvs översta lopp. I norr omfattar den delar av sjöarna Satisjaure, Kakerjaure, Pätsatj, Teusa-

jaure, Suorkijaure och Autajaure. Dessa tillhör nederbördsområdet för älven Vietasjåkk. Nationalparkens areal var ursprungligen 1 500 km². Ett större område, inneslutande främst sjöarna längs parkens mitt från Lilla Sjöfallet (Suorva) väster ut undantogs emellertid från parken enligt beslut år 1919 för att möjliggöra reglering av dessa Suorvasjöar.

Genom en första och andra reglering av Suorvasjöarna tillkom dämning-gränser vid + 428,98 m resp. + 435,78 m. Under tiden från 1940 har regleringsmagasinet utökats genom dämningens höjning i tre etapper till + 438,86 m. Tillstånd till sistnämnda förändringar, vilka benämns den tredje suorvaregleringen, har tills vidare blott medgivits enligt 1939 års lag om tillfällig vattenreglering. Vid behandling av frågan om tillstånd enligt vattenlagen till dessa förändringar yttrade Övre Norrbygdens vattendomstol i deldom den 6 oktober 1960, att gränserna för det område, som år 1919 utbröts från nationalparken syntes vara avpassade utifrån att dämning skulle ske till högst + 434,98 m och att någon ytterligare uppdämning av sjöarna ej senare skulle ske. Domstolen förelade vattenfallsstyrelsen att hos Kungl. Maj:t påkalla prövning av frågan om jämkning av gränserna för nationalparken eller hur föreliggande intrång å nationalparken eljest skulle kunna medges.

Med anledning härav har *vattenfallsstyrelsen* i januari 1961 anhållit, att Kungl. Maj:t måtte godkänna att de markområden av nationalparken, som erfordras för dämning till höjden + 438,86 m, skall få tas i anspråk.

I *remissyttrandena över vattenfallsstyrelsens framställning* tillstyrks i allmänhet bifall till denna. Formen härför anses av flera myndigheter böra vara, att Kungl. Maj:t underställer riksdagen förslag om utbrytning av de områden, som ligger inom den år 1919 bestämda nationalparksgränsen men likväl påverkas av nuvarande reglering.

I sitt i inledningen angivna beslut den 7 december 1961 har *Övre Norrbygdens vattendomstol* tagit upp frågan om bestående tillstånd till tredje suorvaregleringen. Jämlikt beslut, som Kungl. Maj:t meddelat med stöd av 4 kap. 13 § vattenlagen, har domstolen underställt Kungl. Maj:t prövning av frågan huruvida hinder mot regleringsföretagets tillåtlighet eller om särskilda villkor bör föreskrivas. Domstolen finner inte hinder möta enligt vattenlagens bestämmelser mot regleringen, varvid domstolen utgår från att frågan om inverkan på nationalparken först löses.

Remissyttrandena över vattendomstolens framställning innehåller i förevarande hänseenden intet väsentligt nytt utöver vad som anförts i de tidigare yttrandena.

Vattenfallsstyrelsen har likaledes i januari 1961 anhållit om tillstånd att få göra intrång i Stora Sjöfallets nationalpark utöver den tredje suorvaregleringen. De avsedda åtgärderna är reglering av sjön Satisjaure, anläggning av Vietas kraftstation och den fjärde suorvaregleringen. Härtill kommer an-

läggning av väg och kraftledningar. Styrelsen anför om dessa åtgärder i huvudsak följande.

I slutet av år 1960 framlade vattenfallsstyrelsen regionplan för vattenkraftutbyggnader i Stora Lule älv uppströms Porjus. Planen omfattar tre kraftstationer, tre sjöregleringar och en utökad reglering av Suorvasjöarna. De planerade nya anläggningarna är Vietas kraftstation med Satisjaures reglering, Ritssem kraftstation med Sitasjaures reglering samt längre fram eventuellt Vuojat kraftstation med Vastenjaures reglering. Den omnämnda utökade regleringen av Suorvasjöarna har föreslagits ske genom en om- och tillbyggnad av Suorvadammen. Den befintliga dammen i Suorva är i sådant skick, att en ombyggnad under alla förhållanden är nödvändig inom de närmaste åren.

1) Vattenfallsstyrelsens avsikt är att under våren 1961 till vattendomstolen inge ansökan om reglering av Satisjaure jämte intilliggande sjöar samt att under senare delen av 1961 fullfölja utbyggnadsplanerna med att inge ansökningar om Vietas kraftstation och ombyggnad av Suorvadammen. Vattenfallsstyrelsen räknar med att regleringen av Satisjaure skall vara genomförd till 1966. Vietas kraftstation beräknas kunna tas i drift hösten 1970 och ungefär samtidigt skulle ombyggnaden av Suorvadammen vara genomförd. Samtliga projekt berör Stora Sjöfallets nationalpark.

2) För arbeten och för den framtida driften av anläggningarna enligt 1) erfordras väg till byggnadsplatserna, vilken väg är planerad sträcka sig på vattendragets norra sida.

3) För anläggningsarbetena enligt 1) och 2) erfordras elektrisk kraft och vattenfallsstyrelsen måste för den skull dra ledning från Porjus kraftstation till anläggningarna. Denna ledning bör i stort sett följa vägen på vattendragets norra strand. Vidare erfordras ledningar för att leda kraften från anläggningarna till riksnätet vid Harsprånget. Även dessa ledningar är avsedda att följa norra stranden.

För Satisjaures reglering och anläggandet av Vietas kraftstation samt härtill hörande väg och kraftledningar beräknar styrelsen att — förutom vatten — 31,75 km² land av nationalparken kommer att tas i anspråk. För den fjärde suorvaregleringen bedöms intrång å högst 40 km² av parken komma att ske.

I remissyttrandena över vattenfallsstyrelsens skrivelse anförs betänkligheter mot tillstånd till angivna företag. Exempelvis anför fiskeristyrelsen, att endast en utpräglad nödsituation för landets kraftförsörjning skulle kunna utgöra skäl för proposition till riksdagen i frågan.

Jämlikt beslut, som Kungl. Maj:t meddelat med stöd av 4 kap. 13 § vattenlagen, har Övre Norrbygdens vattendomstol genom beslut i februari 1962 underställt Kungl. Maj:t frågan om hinder möter mot Satisjaures reglering eller om särskilda villkor bör föreskrivas för dess utförande. Domstolen finner inte hinder möta enligt vattenlagens bestämmelser mot företaget, varvid domstolen utgår från att spørsmålet om inverkan på nationalparken löses.

Det begärda regleringstillståndet avser enligt vattendomstolen rätt att medelst en regleringsdamm över Vietasjäkk belägen ca 500 m nedströms

utloppet ur Satisjaure dämna upp Satisjaure, Pätsatj och Kakerjaure till höjden + 457,0 m och att sänka vattenståndet i Satisjaure till höjden + 438,0 m. Regleringsmagasinets bruttorymd blir ca 1 240 Mm³. Anläggningens huvuddelar utgörs av en 1 200 m lång damm samt en 260 m lång regleringskanal. För att genomföra företaget erfordras vidare enligt vattendomstolen en tillfartsväg om ca 90 km:s längd, som skall anknytas till det allmänna kommunikationsnätet ca 9 km norr om Porjus. Vägen avses få sin sträckning norr om Lulejaure och Langas samt utefter Vietasjåkks högra strand. Vid full dämning blir höjningen av vattenståndet över naturligt medelvattenstånd i Satisjaure ca 20 m samt i Kakerjaure och Pätsatj ca 10,5 m.

Vattendomstolen föreslår, att den lämnas befogenhet att tillåta resp. att ålägga vattenfallsstyrelsen utföra åtgärder inom nationalparken för att förebygga och minska skador på renskötseln.

Domstolen finner att det av målet inte kan anses framgå, att företaget kommer att orsaka betydande förlust från naturskyddssynpunkt.

I remissyttrandena över vattendomstolens framställning tillstyrks allmänt, att medgivande lämnas till Satisjaures reglering. Fiskeristyrelsen vidhåller dock sitt tidigare uttalande i frågan. Länsstyrelsen framhåller, att det hade varit önskvärt att åtminstone de enligt regionplanen återstående regleringsföretagen uppströms Stora Sjöfallet — den ökade dämningen av Suorvasjöarna och regleringen av Autajaure och Sitasjaure — hade kunnat prövas jämsides med ansökningen rörande Satisjaure. Kammarkollegiet tillstyrker jämväl vattendomstolens förslag angående befogenhet för den att föreskriva skadeförebyggande åtgärder inom nationalparken.

Övre Norrbygdens vattendomstol har i december 1961 utfärdat kungörelse angående Vietas kraftstation. Enligt denna har vattenfallsstyrelsen anhållit om tillstånd att — för att tillgodogöra sig vattenkraft i Stora Lule älv — anlägga nämnda kraftstation, varvid vatten ledes genom tvenne tillopp, båda bestående av en tilloppskanal och en tilloppstunnel, från dels Suorvajaure och dels Satisjaure till kraftstationen samt åter till älven genom en gemensam avloppstunnel och avloppskanal som utmynnar i norra änden av sjön Langas. Kungörelsen anger vidare, att i anläggningen ingår tillfartsväg från Stora Sjöfallet till Suorvajaure.

Enligt vattenfallsstyrelsen torde vid tillåtlighetsprövningen enligt vattenlagen komma att krävas, att styrelsen erhållit dispositionsrätten till den vattenkraft, som avses skola tillgodogöras i kraftstationen. Styrelsen hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föranstalta om sådana bestämmelser för förvaltningen av vattenområden inom nationalparken att styrelsen äger åberopa utbyggnadsvitsord beträffande vattenkraftens utnyttjande i Vietas kraftstation.

Naturvårdsdelegationen har funnit, att det skulle vara gynnsamt, om de områden, som erfordras för Satisjaures reglering, byggandet av Vietas

kraftstation samt ombyggnad av Suorvadammen, inte redan från början behövde brytas ut ur nationalparken. Man borde enligt delegationen i stället försöka finna någon lösning, som tillät att nödvändiga områden — med riksdagens medgivande — ställdes till disposition utan formell utbrytning.

V. Framställning om vissa mindre ingrepp i Abisko nationalpark samt remissyttranden däröver

Abisko nationalpark omfattar omkring 75 km² och är belägen vid södra sidan av Torneträsk. Den avsattes genom riksdagens beslut 1909. Parken inrymmer ett vidsträckt, av fjällbjörk glest bevuxet skogsområde men även kalfjäll, varav främst delar av Nuolja, samt holmen Abiskosuolo. Genom parken rinner den som märklig betraktade Abiskojäkk.

Svenska turistföreningen har hemställt, att tillstånd måtte lämnas föreningen att på Nuoljas östra sluttning inom Abisko nationalpark anlägga en linbana samt utföra vissa mindre röjningar. Föreningen erinrar till en början om att den inom nationalparken har en turiststation med omkring 200 bäddplatser, dit turister i stigande grad sökt sig även vintertid. I fråga om behovet av linbana anför föreningen huvudsakligen följande.

De främsta skälen för att Abisko liksom övriga större turistorter borde ha tillgång till en linbana är att en sådan skulle dels avsevärt underlätta utförsäkning vintertid, dels göra det möjligt att förlänga vintersäsongen, då man genom linbanan snabbt och lätt skulle nå utmärkt skidterräng med tillräcklig snötillgång även under maj månad. Vidare skulle den underlätta skidfärder och fjällvandringar för de många äldre turisterna och för dem, som besöker Abisko under kortare uppehåll. Sommartid skulle de många besökarna — inte minst de utländska turisterna och skolresegrupperna — få en möjlighet att snabbt nå en särskilt vacker och intressant högfjällsterräng. Den tidsperiod, under vilken man kan se midnattsolen, skulle avsevärt förlängas genom de möjligheter att nå Nuoljas topp, som linbanan skulle ge.

En linbana på Nuolja skulle kunna väsentligt underlätta uppfärden till kalfjället för de forskare, som bedriver vetenskapliga undersökningar vid Abisko naturvetenskapliga station, och transporten av deras utrustning. Härigenom skulle den bli till nytta även för den vetenskapliga forskningen.

Turistföreningens framställning avser även medgivande att något utvidga en slalombana, som tidigare med tillstyrkan från vetenskapsakademiens naturskyddskommitté färdigställts genom öppna områden i vegetations-täcket på Nuoljas östra sluttning. Utvecklingen av vinterturismen med det allt större intresset för utförsäkning har enligt föreningen starkt ökat behovet av en sådan större slalombana, en smalare led för de mindre

försigkomna skidåkarna samt en något bredare övningsbacke i nedre delen av slutningen.

Föreningen förklarar sig ha haft såsom en självklar utgångspunkt, att anläggandet av linbana och utförsåkningsbanor måste ske på sådant sätt att ingreppen i terräng och vegetation blir så små som möjligt. Planerna har utarbetats efter utförliga överläggningar med representanter för domänenverket och vetenskapsakademiens naturskyddskommitté. Föreningen uttalar också sin beredvillighet att påta sig de ökade kostnader, som kan bli följden av att transporter och montage i samband med att de föreslagna åtgärderna genomförs sker på ett för den ursprungliga naturen så skonsamt sätt som det är möjligt.

I åtskilliga remissyttranden över turistföreningens framställning bedöms vad föreningen föreslagit såsom betänkliga ingrepp i Abisko nationalpark. Inte någon av de hörda remissinstanserna vill emellertid motsätta sig, att det begärda tillståndet lämnas. Någon ändring av nationalparkens gränser anses i allmänhet inte böra ske.

VI. Överenskommelsen mellan naturskyddet och vattenfallsstyrelsen

Mellan naturvårdens representanter i naturvårdsdelegationen å ena, samt vattenfallsstyrelsen å andra sidan, har den 5 oktober 1961 ingåtts en överenskommelse om planeringen av vattenkraftexploateringen i vissa norrlandska nederbördsområden.

Ordföranden i naturvårdsdelegationen, *företvarande landshövdingen Bo Hammarskjöld*, som under slutskedet av de förhandlingar vilka föregått överenskommelsen fungerat såsom medlare mellan de mot varandra stående intressena, hemställer i sin i inledningen berörda skrivelse till Kungl. Maj:t om de åtgärder, vartill överenskommelsen¹ — vilken torde fogas såsom *bilaga A* till statsrådsprotokollet i detta ärende — finns böra föranleda, samt anför dessutom bl. a. följande.

Överenskommelsen innefattar en planering som är avsedd att följas av vattenfallsstyrelsen vid dess vattenkraftexploatering och att beaktas av de naturvårdande organen vid deras framtida behandling av exploateringsprojekten. Genom överenskommelsen kan självfallet ej åsidosättas den prövning som åvilar vattendomstolarna eller som eljest följer av lag eller författning. Det har likväl bedömts som möjligt att på grundval av det material som föreligger göra en sådan allmän planering som överenskommelsen innefattar.

Överenskommelsen har förelagts de myndigheter, och organisationer som alltsedan år 1954 brukat sammankomma för att överlägga om vattenkraftexploateringen och som utsett representanterna för naturvården i delegationen. Som dessa representanter inte hade sådant uppdrag att de

¹ I anslutning härtill har särskilda uttalanden till protokoll i ärendet den 21/10 1961 gjorts av domänstyrelsen, kammarkollegiet och lantbruksstyrelsen.

kunde binda myndigheterna eller organisationerna, har dessas uttalanden inhämtats vid sammanträde den 21 oktober 1961. Därvid har allmän avslutning vunnits till grundlinjerna för planeringen, sådana de preciserats i överenskommelsen även om det från sina håll beklagats att framställda önskemål inte föranlett skydd i större utsträckning än som skett eller beaktats allenast i form av uppskov med avgörandet.

Vattenfallsstyrelsen har om överenskommelsen uttalat i huvudsak följande.

Sammanlagt omfattar överenskommelsen 70 objekt (sjöar, forsar, älvsträckor), som naturvårdsdelegationen ansett vara av särskilt värde ur naturskyddssynpunkt. Av dessa 70 objekt har genom överenskommelsen 28 friställts för utbyggnad och 28 undantagits från utbyggnad, medan ställningstagandet uppskjutits beträffande 14 objekt, därav för 7 sådana till år 1966 och för 7 sådana till år 1971.

Till belysning av överenskommelsens ekonomiska innebörd för det statliga vattenkraftintresset må anföras, att de statliga outbyggda vattenkrafttillgångarna inom det avhandlade området utgör ungefär 12 TWh/år (miljarder kWh per år). Härav har genom överenskommelsen ca 2 TWh undantagits från utbyggnad, beträffande ytterligare ca 2 TWh har ställningstagandet uppskjutits, medan resterande ca 8 TWh har friställts för utbyggnad såvitt avser naturskyddsintresset.

Bland de från utbyggnad undantagna objekten utgör Vuojatätno i Stora Lule älv det viktigaste med hänsyn till produktionsförmåga, regleringsmöjligheter och utbyggnadskostnader.

Även en del av övriga undantagna objekt är gynnsamma från kraftekonomisk synpunkt, men det finns också åtskilliga, vars betydelse för kraftförsörjningen mera kan sägas vara att de utgjort en reserv på längre sikt.

Vad gäller uppskovsobjekten, har styrelsen i stort sett funnit det möjligt att under en begränsad tid insätta alternativa produktionsobjekt, utan att detta skulle innebära alltför kännbara olägenheter. Innan uppskovstiden är till ända, får en ny bedömning göras med utgångspunkt från den kännedom, som man då har om olika kraftkällors produktionsförmåga, och med de värderingar, som då befins aktuella i fråga om naturskydd och andra allmänna intressen.

Ehuru den träffade överenskommelsen för vattenfallsstyrelsens del innebär ekonomiska uppoffringar av högst betydande storleksordning, har vattenfallsstyrelsen med hänsyn till angelägenheten och vikten av de intressen, som naturvårdsintressenterna företrätt, ansett uppoffringarna böra göras. Det föreliggande resultatet utgör enligt vattenfallsstyrelsens mening en med hänsyn till alla föreliggande omständigheter rimlig avvägning mellan de motstående intressena.

VII. Departementschefen

I det föregående har redovisats ett flertal framställningar, som rör mycket väsentliga naturvårdsintressen. En avvägning mellan dessa intressen och andra berörda — främst de som hör samman med den tekniska och

ekonomiska utvecklingen, turismen, rennäringen, jakten och fisket — föranleder mig att framlägga följande förslag.

Omedelbart väster om Sareks högfjällsområde bör avsättas en ny nationalpark, innefattande Padjelantaområdet och trakterna närmast norr och söder därom. Gränserna för den nya nationalparken, som bör benämnas Padjelanta nationalpark, torde i huvudsak böra överensstämma med vad som utmärkts med röda, streckade linjer på den i ärendet upprättade kartan. Nationalparken kommer därvid att få en areal av sammanlagt cirka 1 950 km² samt inrymma ett område med utpräglad karaktär av vildmark och med en flora, speciellt värd att skydda. Länsstyrelsen i Norrbotten län har föreslagit, att området kring sjön Råvejaure och dess avlopp skall ingå i parken. Detta är jag emellertid ej beredd förordna. Frågan huruvida området senare bör tillföras nationalparken anser jag böra upptas till prövning när en reglering av älven Tarraätno aktualiseras. Vid samma tillfälle bör också närmare övervägas om Tarradalen i övrigt bör infogas i Padjelanta nationalpark. Att sjön Vaimok såsom Svenska fjällklubben förordnat skall ingå i parken kan jag inte tillstyrka.

Förvaltningen av Padjelanta nationalpark bör, liksom redan är fallet beträffande övriga parker, åvila domänverket.

Inom området för den föreslagna nationalparken skall inga vattenregleringar få förekomma. Vad gäller gruvnäringen bör erinras om att enligt 5 § 2 gruvlagen inmutat område inte får omfatta vare sig mark, som blivit avsatt till nationalpark, eller mark som statlig myndighet föreslagit Kungl. Maj:t skall förklaras såsom nationalpark. Om synnerliga skäl föreligger, kan dock Kungl. Maj:t medge undantag från inmutningsförbudet. Såsom domänstyrelsen antytt kan detta stadgande inte utan vidare föranleda att all inmutning med därav följande undersökningar och gruvbrytning bör medges. En prövning måste i varje särskilt fall ske om dispens kan och bör lämnas. Därvid torde hänsyn böra tas till såväl de ekonomiska intressena som det i naturskyddslagen angivna allmänna ändamålet med en nationalpark.

Vad gäller turismen inom nationalparken bör denna tillgodoses så långt detta kan befinnas lämpligt utan att naturvårdsintressena åsidosätts. Någon begränsning av turisternas rörelsefrihet till vissa delar av parken eller till vissa leder bör inte ske. Ett av motiven för nationalparkens tillkomst anser jag nämligen vara att områdets karaktär av vildmark skall kunna väsentligen i orubbat skick upplevas fritt av envar intresserad. Kommersiell exploatering för turiständamål skall självfallet undvikas.

Det måste anses vara till avsevärt gagn för rennäringen att avsätta Padjelanta till nationalpark, då därigenom de rika renbetesmarkerna inom området bevaras och obehindrat kan utnyttjas som hittills. I syfte att motverka att rovdjursproblemet blir besvärande inom parken förordar jag, att rennäringens utövare skall — utöver den jakt de äger rätt till enligt natur-

skyddslagen — kunna bedriva inte blott nödvärnsjakt på björn och lo utan, efter domänstyrelsens medgivande, även annan jakt på dessa rovdjur. De bör likaså kunna medges jaga älg. Även andra personer än renskötare och därvid framför allt sådana som tillhör orsbefolkningen i övrigt bör efter ansökan kunna beviljas jakttillstånd. Jag förutsätter dock att domänstyrelsen vid tillståndsgivningen och beviljandet av förlängda tillstånd väl bevakar att Padjelantaparken i största utsträckning bibehåller sin karaktär av vildmark samtidigt som renskötarnas intressen uppmärksammas.

Tillkomsten av den nya nationalparken bör inte få leda till att renskötarnas eller den övriga orsbefolkningens nuvarande möjligheter till fiske i vattendragen inskränks. Rätt till fiske inom parkens gränser bör av domänstyrelsen i begränsad mån kunna lämnas även andra personer, varvid dock permanenta eller yrkesmässiga fiskeupplåtelser inte bör komma i fråga.

Ansökan om tillstånd att flyga till nationalparken bör normalt prövas av domänstyrelsen. Härvid bör generellt landningstillstånd lämnas polis, ambulans och militär — dock ej för skjut- eller bombfällningsövningar — liksom också rennäringens utövare, vattenfallsverket och lappväsendet. Huruvida reguljär flygtrafik för befordran av turister skall tillåtas är ett spörsmål som det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att avgöra efter eventuell ansökan.

Den bevakning, som erfordras inom Padjelanta nationalpark, torde kräva att minst två tillsynsmän anställs av domänverket.

De förhållandevis ringa inkomster, som inflyter från nationalparken, bör enligt min mening tillföras en särskild parkkassa. Ur denna bör medeltas för att tillgodose utgifter inom parken som särskilt gagnar renskötseln. I den mån inkomsterna i övrigt ej förslår till att bestrida domänverkets kostnader för förvaltningen av parken bör ämbetsverket härför tills vidare anlita domänfonden.

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t dels att i detalj fastställa gränserna för Padjelanta nationalpark, dels att i enlighet med bestämmelserna i naturskyddslagen och med vad jag här anfört meddela de reglementariska föreskrifter för området, som är erforderliga.

Det på kartan med rött angivna område, som innefattar huvuddelen av Pårekslätten söder om Sareks nationalpark, bör infogas i denna. Främsta motivet härför är områdets speciella karaktär av tillhåll för änder, vadare och andra fåglar. Rennäringens intressen bör iakttas i samband med nationalparkens utvidgning. Gränserna för tillskottsområdet torde böra närmare fastställas av Kungl. Maj:t, varvid det av vattenfallsstyrelsen framförda förslaget om viss begränsning av detsamma bör beaktas med hänsyn till de skäl härför som styrelsen anfört. Frågan om att hänföra den del av Pårekslätten, som ligger närmast Sjabtjakjaure, till

Sareks nationalpark liksom också spørsmålet om att lägga Tjuoltadalen till denna park anser jag böra prövas först i samband med att frågan om exploatering av Kamajåkk och om överledning därifrån behandlas. Ej heller bör förslaget att avsätta mark vid sjön Sitojaure till Sareks nationalpark avgöras förrän i anslutning till frågan om vissa vattenregleringsåtgärder, som rör sjön. Att spørsmålen huruvida nämnda områden skall skyddas ställs på framtiden anser jag inte skall utgöra någon begränsning för gruvnäringen där. — Någon ställning behöver för närvarande inte tas till vattenfallsstyrelsens hemställan om vissa minskningar av nationalparken vid Sitojaure och Njåtsosjåkk.

Med hänvisning till behovet av vattenkraftutbyggnader har Kungl. Maj:t tidigare denna dag meddelat beslut i de i det föregående omnämnda ärendena rörande tillstånd att reglera sjöarna Tjaktjajaure, Snjäarak, Keddek och Rittak ävensom rörande den tredje suorvaregleringen och regleringen av sjön Satisjaure. Dessa regleringsföretag berör Sareks nationalpark respektive Stora Sjöfallets nationalpark. Besluten innebär i huvudsak att regleringarna får komma till stånd såvitt ankommer på Kungl. Maj:ts prövning enligt vattenlagen. Samtidigt har Kungl. Maj:t förklarat sig komma att underställa riksdagen frågan om de intrång i nationalparkerna, som erfordras för att regleringsföretagen skall kunna utföras. De intrång för vattenregleringsändamål i Sareks och Stora Sjöfallets nationalparker som åsyftas har begränsad geografisk räckvidd. De skadar inte heller i någon större utsträckning de intressen, för vilka nationalparkerna väsentligen tillkommit. Jag finner därför för min del att intrången bör få ske, dock utan att någon ändring tills vidare genomförs av nationalparkernas gränser. Däremot bör Kungl. Maj:t med stöd av naturskyddslagen — enligt vilken det överlåtits åt Kungl. Maj:t att utfärda föreskrifter för att trygga ändamålet med en nationalpark — meddela närmare bestämmelser för att i möjlig mån minska verkningarna av intrången i avseende på naturvärden och andra intressen som nu skyddas genom reglerna för nationalparkerna. Kungl. Maj:t bör, därest riksdagen ej har något att erinra däremot, kunna medge att erforderliga vägar och kraftledningar anläggs inom parkerna i samband med vattenregleringarna.

På grundval av vad jag sålunda anfört förordar jag, att Kungl. Maj:t anhåller om riksdagens medgivande att gällande nationalparksbestämmelser inte skall utgöra hinder för nämnda vattenregleringar och därmed sammanhängande åtgärder, vilka rör Sareks och Stora Sjöfallets nationalparker.

Den förut berörda framställningen om att få anlägga en kraftstation vid Vietas inom Stora Sjöfallets nationalpark samt att få göra vissa andra anläggningsarbeten i samband därmed har ännu ej slutligt prövats av vederbörande vattendomstol. Även om det inte är nödvändigt för ett ekonomiskt

utnyttjande av Satisjaures reglering att kraftstationen kommer till stånd, föreligger likväl ett sådant samband mellan åtgärderna att det syns mig önskvärt att Kungl. Maj:t inhämtar riksdagens bemyndigande att — därest så senare kan anses motiverat — få medge intrång i Stora Sjöfallets nationalpark genom anläggande av kraftstationen och därmed sammanhängande till- och avloppsleder samt tillfartsvägar och kraftledningar. Någon ställning till vattenfallsstyrelsens framställningar om andra intrång i denna nationalpark, bland annat i samband med en fjärde suorvareglering, behöver för närvarande inte tas med hänsyn till att ärendena i fråga ännu ej börjat behandlas av vattendomstolen. Först i anslutning till den slutliga prövningen av dessa ärenden bör avgöras vilka ändringar av gränserna för Stora Sjöfallets och Sareks nationalparker som befinns motiverade som följd av intrången i parkerna.

Mot de förslag till mindre ingrepp i Abisko nationalpark, som återgetts i det föregående, har jag inte något att erinra. Riksdagens medgivande till dessa ingrepp torde böra inhämtas. Det bör sedermera ankomma på Kungl. Maj:t att meddela närmare bestämmelser i ämnet, däribland föreskrifter om dispositionen av de medel Svenska turistföreningen skall erlægga för upplåtelsen av mark till föreningen.

Slutligen vill jag uttrycka min tillfredsställelse över att den i det föregående omnämnda överenskommelsen mellan vattenfallsstyrelsen och naturskyddet kunnat komma till stånd. Det är min förhoppning att därigenom lagts en grund som gör det möjligt för berörda parter att senare uppnå enighet i enahanda spörsmål beträffande andra av våra vattendrag.

Under återopande av vad jag sålunda anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

1) att medge att en ny nationalpark, benämnd Padjelanta nationalpark, får avsättas på huvudsakligen de grunder, som jag angett i det föregående, och med i huvudsak de gränser, som inlagts med röda, streckade linjer på den vid statsrådsprotokollet fogade kartan

2) att medge att Sareks nationalpark utvidgas med den del av Pårekslätten, vars huvudsakliga gränser inlagts med röda, streckade linjer på sagda karta

3) att, på de grunder jag angett, medge de av mig i det föregående åsyftade intrången i Sareks, Stora Sjöfallets och Abisko nationalparker.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Stig Johansson

Överenskommelse

mellan de ledamöter i naturvårdsdelegationen, vilka har sitt mandat från en krets av särskilt naturskyddsintresserade organisationer och myndigheter (*naturskyddet*) (se app. 1), å ena, samt *vattenfallsstyrelsen* såsom företrädare för den statliga vattenkraften, å andra sidan, rörande vatten (objekt) i vissa norrländska vattensystem.

1. Syftet med denna överenskommelse är väsentligen att bidra till en översiktlig, i princip hela landet omfattande planering, som innebär sådan avvägning mellan naturvårds- och vattenkraftintressena, att den allmänt kan godtagas såsom skälig.

2. Vattenfallsstyrelsen utfäster sig att medverka i den med denna överenskommelse avsedda planeringen genom att icke — beträffande andra objekt än de, som enligt denna överenskommelse angives erforderliga för vattenfallsstyrelsens aktuella utbyggnadsplaner — för utbyggnad aktualisera objekt, som kan antagas vara av större betydelse för naturskyddet, utan att objektet diskuterats vid sammanträde med delegationen eller med organ, som trätt i dess ställe. Naturskyddet lämnar motsvarande utfästelse beträffande aktualisering för fridlysning av objekt, som kan antagas vara av större betydelse för vattenfallsstyrelsen.

Såväl vattenfallsstyrelsen som naturskyddet äger anmäla objekt för diskussion vid sammanträde, som nyss sagts.

3. Naturskyddet och vattenfallsstyrelsen enas om det ställningstagande till de i bifogade tablå upptagna objekten, som framgår av tablån (app. 2).

4. Beträffande Torne, Kalix och Pite älvar fortsättes diskussionen, sedan *dels* Nordiska vattenkraftkommittén framlagt rapport angående vattenkraftens utnyttjande i förstnämnda två älvar, *dels* preliminär utredning rörande Pite älv av vattenfallsstyrelsen färdigställt, vilket beräknas kunna ske hösten 1962.

5. Ställningstagandena i tablån har följande innebörd:

a) »Undantaget från utbyggnad» betyder, att vattenfallsstyrelsen *dels* helt avstår från exploatering av angivet objekt samt från överlåtelse eller upplåtelse, som kan antagas leda till exploatering av annan, *dels* icke framställer erinran mot fridlysning i lämplig form av objektet.

b) »Uppskov till 1/1 1971» respektive »Uppskov till 1/1 1966» betyder, att vattenfallsstyrelsen avstår från att under uppskovstiden beträffande angivet objekt vidtaga till exploatering syftande åtgärd, vilken medför aktualisering på ett sätt, som ur ekonomiska eller andra synpunkter påkallar ett fullföljande. Naturskyddet avstår å sin sida för samma tid från

att aktualisera sådant objekt genom till fridlysning syftande åtgärd av liknande slag. I god tid före uppskovstidens utgång bör diskussion rörande vad som därefter skall ske med dylikt objekt upptagas i delegationen eller organ, som trätt i dess ställe.

c) »Erfordras för vattenfallsstyrelsens aktuella planer» betyder, att naturskyddet icke framställer erinran mot exploatering för kraftändamål av angivna objekt. Det förutsättes, att naturskyddsorganen fortfarande skall fungera som remissinstanser för granskning av detaljutformningen av blivande exploateringsförslag.

Vattenfallsstyrelsen och naturskyddet är ense om att liksom hittills samarbete i arbetsgrupper rörande detaljutformningen, inklusive landskapsvårdande åtgärder, skall äga rum. Dylikt samarbete bör inledas i god tid, innan utbyggnad aktualiseras.

6. Vattenfallsstyrelsen och naturskyddet reserverar sig beträffande verkan av denna överenskommelse för helt oförutsedda omständigheter, som väsentligen förändrar den allmänna avvägning, som varit syftet med överenskommelsen. — Inträffar fall, som i denna punkt avses, skall förnyade överläggningar äga rum.

7. Parterna är ense om att på ömse sidor verka för att vidmakthålla den allmänna avvägning, som varit syftet med överenskommelsen.

8. Kostnaderna för medverkan i arbetsgrupp av deltagare, som naturskyddsorganisation utsett, gäldas av vattenfallsstyrelsen. Detsamma gäller kostnader för naturvetenskapliga och andra erforderliga undersökningar för det fortsatta arbetet beträffande aktuella utbyggnadsobjekt och uppskovsobjekt.

9. Överenskommelsen skall ingivas till Kungl. Maj:t. För dess giltighet förutsättes att erinran mot densamma icke göres av Kungl. Maj:t.

10. Av överenskommelsen upprättas tre originalexemplar, av vilka ett skall ingivas till Kungl. Maj:t samt ett förvaras av naturvårdsdelegationen och ett av vattenfallsstyrelsen.

Stockholm den 5 oktober 1961.

Erik Grafström

Gösta Walin

Tore Nilsson

Carl Malmström

J. V. Norrby

John Nihlén

Bo Hammarskjöld

Lista

över de särskilt naturskyddsintresserade organisationer och myndigheter, som vid sammanträde den 25 september 1954 utsåg en företrädare för vardera av Svenska Naturskyddsföreningen och Samfundet för hembygdsvård att ingå i naturvårdsdelegationen:

- 1) Svenska Naturskyddsföreningen,
- 2) Samfundet för hembygdsvård,
- 3) Kungl. Vetenskapsakademiens naturskyddskommitté,
- 4) Svenska Turistföreningen,
- 5) Föreningen för dendrologi och parkvård,
- 6) Skid- och friluftsförbundet,
- 7) Svenska fjällklubben,
- 8) Sveriges Lantbruksförbund,
- 9) Fiskeförbundet samt Svenska fiskevårdsförbundet,
- 10) Riksförbundet Landsbygdens Folk,
- 11) Sveriges ornitologiska förening,
- 12) Kungl. kammarkollegium,
- 13) Kungl. domänstyrelsen.

Tillägg

Vid sammanträde den 31 oktober 1960, då beslut fattades *dels* att även en företrädare för vetenskapsakademiens naturskyddskommitté skulle ingå i delegationen, *dels* att överläggningar skulle ske mellan naturskyddets och vattenkraftens intressenter i naturvårdsdelegationen och efter riktlinjer, som föreslagits av vattenfallsstyrelsen, deltog, förutom samma organisationer och myndigheter som de nyss uppräknade:

- 14) Norrlands naturvård,
- 15) Svenska samernas riksförbund,
- 16) Kungl. fiskeristyrelsen,
- 17) Kungl. lantbruksstyrelsen.

	Angelägenhets- klass enligt Beskow*	Ställningstagande				Anteckningar
		Erfordras för vfstns aktuella utbyggn.planer	Uppskov till 1/1 1966	Uppskov till 1/1 1971	Undantaget från utbygg- nad	
STORA LULE ÄLV						
Virijaure	1				x	
Stalojokk	1—2				x	
Vastenjaure	1				x	
Petsaure	1				x	
Salojaure	1—2				x	
Kutjaure-Vuojatätno	1—2				x	
Vietasjokks nederbörds- område	1—2	x				
Stora Sjöfallet	1—2	x				
LILLA LULE ÄLV						
Sitajaure	1			x		
Rapaälven-Laidaure	1				x	
Tjaktjaure-Blackälven	1	x				
Kamajokk	1			x ¹		
Tarraättno	1			x		
Saggat	1			x		
Randijaure	1—2	x				
Purkijaure	1—2	x				
Vaikijaure	1—2	x				
Akkatsfallet	1—2	x				
Tjämotisjaure	2	x				
Skalka	2	x				
Parkijaure	3	x				
Pärlälven	1 (2)			x		
Peuraure	2			x		
Karats	1—2	x				
SKELLEFTE ÄLV						
Ikisjaure	1				x	
Godejaure	1				x	
Vuoggatjälmejaure	1				x	
Gardejaure	1				x	
Hornavan	(1)	x				
Tjaktjaure	1—2				x	
Partaure	1—2		x			
Gallejaure	1—2	x				
Rebnesjaure	2	x				
Ö. och N. Luoitaura	2				x	
VINDELÄLVEN						
Laisälven uppströms Yraf:	1					
a) uppströms fr. o. m. selet vid Plassavare					x	
b) mellan Yraf och nyss- nämnda sel		x				
Yraf	1	x				
Mittisjön-Gautojaure	2	x				
Älven Storlaisan-Stor- vindeln	2	x				
Badasjokk	1				x	

¹ Ställningstagandet av-
ser även planerna på
överledning.

* Prof. G. Beskow, Göteborg, har anlitats som expert av naturvårdsdelegationen.

	Ängelägenhets- klass enligt Beskow*	Ställningstagande			Anteckningar	
		Erfordras för vfstns aktuella utbyggn-planer	Uppskov till 1/1 1966	Uppskov till 1/1 1971		Undantaget från utbygg- nad
Övre Gautsträsk	1				x ²	² Tillrinningen påverkas av ovanförliggande regleringar.
Vindelälven uppströms Dalovardo	1—2	x				
Tjulån — utom Marsivagge	1—2	x				
Marsivagge					x	
Storvindeln-Nedre Gautsträsk	1—2	x				
Älven Dalovardo-Gautsträsk	2	x				
Småsjöarna vid Snuoltje	2				x	
UME ÄLV						
Stora Umevatten	1	x				³ Fortsatta diskussioner upptages. Från vfstns sida medges, att dessa föres med utgångspunkt från att de naturvärden, som Tärnasjön med tillflöden representerar, väsentligen bevaras.
Tärnaån	1			x ³		
Ahasjön	1				x ⁴	⁴ Tillrinningen påverkas av ovanförliggande regleringar.
Laisan	1				x ⁴	
Gäutajaure	1	x				⁵ Avrinner mot Norge.
Gejmån — utom Ropen	1—2	x				
Ropen					x	
Gardsjön-nedre Björkvattendalen	2	x				
Övre Björkvattnet	2	x				
Tängvattnet	2				x	
Jovattenälven	2				x	
Gräsvattnet ⁵	1—2				x	
Vapstälven ⁵	1—2		x			
ÅNGERMANÄLVEN						
Fättjaure (inbegripet Vojmån)	1		x			⁶ Bör bli föremål för fortsatt diskussion. Det erinras om att Kungl. Maj:t förbehållit sig prövning av frågan om reglering.
Nämforsen	(1)	x				
Ransarån uppströms						
Ransaren	1—2		x			
Saxån uppströms						
Kultsjön	1—2		x			
Saxälven uppströms						
Borga	1—2				x	
Sjoutälven uppströms						
Storsjouten	1—2				x	
Marsån	2		x			
Saxvattnet	2				x	
INDALSÄLVEN						
Ärcälven	1		x ⁶			
Tännforsen					x	

